

IV

(Zawiadomienia)

ZAWIADOMIENIA INSTYTUCJI I ORGANÓW UNII EUROPEJSKIEJ

TRYBUNAŁ SPRAWIEDLIWOŚCI

Poniższy tekst zastępuje, w związku z wejściem w życie traktatu z Lizbony, notę informacyjną opublikowaną w Dz.U. C 143 z dnia 11 czerwca 2005 r., s. 1, oraz uzupełnienie tej noty opublikowane w Dz.U. C 64 z dnia 8 marca 2008 r.

NOTA INFORMACYJNA

dotycząca składania przez sądy krajowe wniosków o wydanie orzeczeń w trybie prejudycjalnym

(2009/C 297/01)

I. Informacje ogólne

1. System odesłań prejudycjalnych stanowi podstawowy mechanizm prawa Unii Europejskiej, którego celem jest umożliwienie sądom krajowym zapewnienia jego jednolitej wykładni i stosowania we wszystkich państwach członkowskich.
2. Trybunał Sprawiedliwości Unii Europejskiej jest właściwy do orzekania w trybie prejudycjalnym w przedmiocie wykładni prawa Unii Europejskiej i ważności aktów wydanych przez instytucje, organy lub jednostki organizacyjne Unii. Ta ogólna właściwość została mu powierzona na mocy art. 19 ust. 3 lit. b) Traktatu o Unii Europejskiej (Dz.U. 2008, C 115, s. 13, zwanego dalej „TUE”) oraz art. 267 Traktatu o funkcjonowaniu Unii Europejskiej (Dz.U. 2008, C 115, s. 47, zwanego dalej „TFUE”).
3. Zgodnie z art. 256 ust. 3 TFUE Sąd jest właściwy do rozpoznawania pytań prejudycjalnych przedkładanych na mocy art. 267, w poszczególnych dziedzinach określonych w statucie. Ponieważ statut nie został dostosowany w tym zakresie, Trybunał Sprawiedliwości, zwany dalej „Trybunałem”, zachowuje wyłączną właściwość do orzekania w trybie prejudycjalnym.
4. Mimo że art. 267 TFUE przyznaje Trybunałowi właściwość ogólną, poszczególne postanowienia przewidują jednakże wyjątki od niej lub jej ograniczenia. Mowa tu w szczególności o art. 275 i 276 TFUE oraz o art. 10 Protokołu (nr 36) w sprawie postanowień przejściowych traktatu z Lizbony (Dz.U. 2008, C 115, s. 322).
5. Ponieważ procedura prejudycjalna opiera się na współpracy między Trybunałem a sądami krajowymi, w celu zapewnienia jej efektywności potrzebne wydaje się udostępnienie sądom krajowym poniższych wskazówek.
6. Celem tych praktycznych wskazówek, pozbawionych jakiegokolwiek mocy wiążącej, jest dostarczenie sądom krajowym wytycznych dotyczących zasadności kierowania odesłań prejudycjalnych oraz, w razie konieczności, udzielenie tym sądom pomocy w formułowaniu i przedstawianiu pytań przedkładanych Trybunałowi.

Rola Trybunału w procedurze prejudycjalnej

7. Rola Trybunału w procedurze prejudycjalnej polega na dokonywaniu wykładni prawa Unii lub orzekaniu w przedmiocie jego ważności, nie zaś na stosowaniu tego prawa do stanu faktycznego leżącego u podstaw postępowania przed sądem krajowym, gdyż to zadanie należy do właściwości sądu krajowego. Do Trybunału nie należy orzekanie ani w przedmiocie kwestii faktycznych podniesionych w ramach sporu przed sądem krajowym, ani w przedmiocie różnic w opiniach na temat wykładni lub stosowania przepisów prawa krajowego.

8. Trybunał orzeka w przedmiocie wykładni lub ważności prawa Unii, dokładając wysiłków, by udzielona przez niego odpowiedź była pomocna w rozwiązaniu sporu, lecz do sądu krajowego należy wyciągnięcie z niej odpowiednich wniosków, w tym - w razie potrzeby - podjęcie decyzji o niestosowaniu danego przepisu prawa krajowego.

Decyzja o przedłożeniu pytania Trybunałowi

Autor pytania

9. Zgodnie z art. 267 TFUE, każdy sąd państwa członkowskiego mający orzekać w postępowaniu, które ma zostać zakończone wydaniem orzeczenia sądowego, może co do zasady skierować do Trybunału pytanie prejudycjalne⁽¹⁾. Pojęcie sądu jest interpretowane przez Trybunał jako autonomiczne pojęcie prawa Unii.

10. Inicjatywa w zakresie zwrócenia się do Trybunału z wnioskiem o wydanie orzeczenia w trybie prejudycjalnym należy wyłącznie do sądu krajowego, niezależnie od tego, czy strony postępowania przed sądem krajowym się o to zwróciły.

Wniosek o dokonanie wykładni

11. Każdy sąd **może** skierować do Trybunału pytanie dotyczące wykładni przepisu prawa Unii, jeżeli jego zdaniem odpowiedź na nie jest niezbędna do rozstrzygnięcia zawisłego przed nim sporu.

12. Natomiast sąd, którego orzeczenia nie podlegają zaskarżeniu według prawa wewnętrznego jest co **do zasady zobowiązany** skierować do Trybunału takie pytanie, chyba, że Trybunał orzekał już w tej kwestii (a jakkolwiek nowy kontekst nie rodzi poważnych wątpliwości co do możliwości stosowania jego wcześniejszego orzecznictwa) lub właściwa wykładnia danego przepisu prawa jest oczywista.

13. A zatem sąd, którego orzeczenia podlegają zaskarżeniu, może, zwłaszcza jeśli uzna, że orzecznictwo Trybunału daje wystarczające wyjaśnienie, samodzielnie zdecydować o właściwej wykładni prawa Unii i jego zastosowaniu do ustalonego przez ten sąd stanu faktycznego. Niemniej, odesłanie prejudycjalne może okazać się szczególnie wskazane, na odpowiednim etapie postępowania, w przypadku wystąpienia nowego zagadnienia interpretacyjnego o znaczeniu ogólnym dla jednolitego stosowania prawa Unii we wszystkich państwach członkowskich lub w przypadku, gdy istniejące orzecznictwo wydaje się nie mieć zastosowania do nowych okoliczności faktycznych.

14. Do sądu krajowego należy wyjaśnienie powodów, dla których dokonanie wykładni, o którą się zwraca, jest niezbędne do wydania przez niego wyroku.

⁽¹⁾ Zgodnie z art. 10 ust. 1-3 protokołu nr 36 uprawnienia przyznane Trybunałowi Sprawiedliwości w odniesieniu do aktów przyjętych przed wejściem w życie traktatu z Lizbony (Dz.U. 2007, C 306, s. 1), na mocy tytułu VI TUE, w dziedzinie współpracy policyjnej i sądowej w sprawach karnych, i niezmienione od tego czasu, pozostają jednakże bez zmian przez okres maksymalnie pięciu lat od daty wejścia w życie traktatu z Lizbony (1 grudnia 2009 r.). W tym okresie jedynie sądy tych państw członkowskich, które uznały właściwość Trybunału mogą kierować do niego wnioski o wydanie orzeczeń w trybie prejudycjalnym w odniesieniu do takich aktów, przy czym każde państwo członkowskie wskazuje, czy możliwość zwrócenia się do Trybunału obejmuje wszystkie sądy, czy jest zastrzeżona dla sądów, których orzeczenia nie podlegają zaskarżeniu.

Wniosek o dokonanie oceny ważności

15. O ile sądy krajowe mogą odrzucać podnoszone w postępowaniach przed nimi zarzuty nieważności, to stwierdzenie nieważności aktu instytucji, organu lub jednostki organizacyjnej Unii należy do wyłącznej właściwości Trybunału.

16. Każdy sąd krajowy, który poweźmie wątpliwości co do ważności takiego aktu **musi** zatem skierować do Trybunału pytanie, wskazując powody, dla których uważa, że może on być dotknięty nieważnością.

17. Jednakże, jeśli sąd krajowy ma poważne wątpliwości co do ważności aktu instytucji, organu lub jednostki organizacyjnej Unii, na podstawie którego został przyjęty akt prawa krajowego, może w drodze wyjątku zawiesić tymczasowo stosowanie tego aktu prawa krajowego lub podjąć inne środki tymczasowe w odniesieniu do tego aktu. Musi on zatem skierować do Trybunału pytanie dotyczące ważności, wskazując powody, dla których uważa, że akt ten jest dotknięty nieważnością.

Etap postępowania, na którym należy przedłożyć pytanie prejudycjalne

18. Sąd krajowy może skierować do Trybunału pytanie prejudycjalne natychmiast po stwierdzeniu, że orzeczenie w przedmiocie zagadnienia lub zagadnień interpretacyjnych albo ważności jest niezbędne do wydania przez niego wyroku; sąd ten najlepiej może ocenić, na jakim etapie postępowania należy skierować takie pytanie.

19. Pożądane jest jednak, aby decyzja o przekazaniu pytania prejudycjalnego została podjęta na takim etapie postępowania, na którym sąd krajowy jest w stanie określić faktyczne i prawne ramy problemu, tak aby Trybunał dysponował wszelkimi danymi niezbędnymi do zbadania, w stosowanym przypadku, czy prawo Unii ma zastosowanie do postępowania przed sądem krajowym. Względny sprawności postępowania przemawiałyby również za tym, aby pytanie prejudycjalne było przekazywane dopiero po wysłuchaniu obydwu stron.

Forma odesłania prejudycjalnego

20. Orzeczenie, na podstawie którego sąd krajowy przedkłada Trybunałowi pytanie prejudycjalne może zostać wydane w dowolnej formie przewidzianej przez prawo krajowe dla kwestii incydentalnych. Należy jednak mieć na uwadze fakt, że dokument ten stanowi podstawę postępowania przed Trybunałem i że Trybunał musi tym samym dysponować danymi pozwalającymi mu udzielić sądowi krajowemu użytecznej odpowiedzi. Poza tym, wniosek o wydanie orzeczenia w trybie prejudycjalnym jest jedynym dokumentem przekazywanym podmiotom uprawnionym do przedkładania Trybunałowi uwag, zwłaszcza państwom członkowskim i instytucjom, oraz przekładanym na inne języki.

21. Ze względu na konieczność dokonania przekładu wniosku, powinien on być zredagowany w sposób prosty, jasny i precyzyjny oraz nie zawierać zbędnych danych.

22. Do przedstawienia we właściwy sposób ram wniosku o wydanie orzeczenia w trybie prejudycjalnym wystarcza często dokument nieprzekraczający dziesięciu stron. Przy zachowaniu wymogu lapidarności, postanowienie odsyłające musi jednakże być wystarczająco kompletne i zawierać wszelkie istotne informacje pozwalające Trybunałowi oraz podmiotom uprawnionym do przedkładania uwag właściwie zrozumieć ramy faktyczne i prawne postępowania przed sądem krajowym. W szczególności, postanowienie odsyłające powinno:

- zawierać zwięzłe przedstawienie przedmiotu sporu oraz ustaleń co do istotnych okoliczności faktycznych lub co najmniej wyjaśniać założenia faktyczne, na których oparte zostało pytanie prejudycjalne;
- przytaczać brzmienie mających zastosowanie krajowych przepisów oraz wskazywać, w razie potrzeby, istotne dla sprawy orzecznictwo krajowe, podając w każdym przypadku dokładne odniesienia (np. stronę konkretnego dziennika urzędowego lub zbioru orzeczeń; ewentualnie odniesienia do zasobów internetowych);

- wskazywać możliwie najdokładniej istotne dla sprawy przepisy prawa Unii;
- podawać powody, dla których sąd krajowy zwraca się z pytaniem o wykładnię lub ważność określonych przepisów prawa Unii oraz związek między tymi przepisami a ustawodawstwem krajowym mającym zastosowanie do sporu przed sądem krajowym;
- zawierać, w razie potrzeby, streszczenie istoty głównych argumentów stron postępowania przed sądem krajowym.

W celu ułatwienia lektury wniosku i możliwości powoływania się na niego, wskazane jest, aby poszczególne punkty lub ustępy postanowienia odsyłającego były ponumerowane

23. Wreszcie, sąd krajowy może, jeśli uzna, że leży to w jego możliwościach, lapidarnie przedstawić swoje stanowisko co do odpowiedzi, która ma zostać udzielona na pytania skierowane w trybie prejudycjalnym.

24. Samo pytanie lub pytania prejudycjalne muszą być zawarte w odrębnej i jasno oznaczonej części postanowienia odsyłającego, zazwyczaj na jego początku lub końcu. Muszą być zrozumiałe bez konieczności odwoływania się do uzasadnienia wniosku, które jednakże przedstawia kontekst niezbędny do przeprowadzenia właściwej oceny.

Skutki odesłania prejudycjalnego dla postępowania przed sądem krajowym

25. Skierowanie wniosku o wydanie orzeczenia w trybie prejudycjalnym powoduje zawieszenie postępowania przed sądem krajowym do czasu wydania przez Trybunał orzeczenia.

26. Sąd krajowy zachowuje niemniej uprawnienie do stosowania różnego rodzaju środków zabezpieczających, zwłaszcza w przypadku wniosku o dokonanie oceny ważności (zob. pkt 17 powyżej).

Koszty postępowania i pomoc w zakresie kosztów postępowania

27. Postępowanie prejudycjalne przed Trybunałem jest bezpłatne, a Trybunał nie rozstrzyga o kosztach stron postępowania przed sądem krajowym ; rozstrzygnięcie o tych kosztach należy do sądu krajowego.

28. Jeżeli strona nie dysponuje wystarczającymi zasobami, sąd krajowy może, o ile zezwalają na to przepisy krajowe, przyznać jej pomoc w zakresie kosztów postępowania na pokrycie wydatków poniesionych w postępowaniu przed Trybunałem, zwłaszcza związanych z reprezentacją. Sam Trybunał również może przyznać taką pomoc w przypadku, gdy strona nie korzysta równocześnie w zakresie kosztów postępowania na poziomie krajowym lub jeżeli taka pomoc nie pokrywa wydatków poniesionych w postępowaniu przed Trybunałem, lub pokrywa je jedynie częściowo.

Wymiana korespondencji między sądem krajowym a Trybunałem

29. Postanowienie odsyłające i dokumenty z nim związane (w szczególności, w stosownym przypadku, akta sprawy, ewentualnie ich kopia) muszą zostać wysłane przez sąd krajowy przesyłką poleconą bezpośrednio do Trybunału (na adres: „Sekretariat Trybunału Sprawiedliwości, L-2925 Luksemburg”, tel. +352 4303-1).

30. Sekretariat Trybunału pozostaje w kontakcie z sądem krajowym aż do chwili ogłoszenia orzeczenia, przekazując mu odpisy dokumentów procesowych.

31. Trybunał przekazuje orzeczenie sądowi krajowemu. Trybunał pozostaje zobowiązany za przekazywanie mu przez ten sąd informacji o dalszym przebiegu toczącego się przed nim postępowania oraz za przesłanie mu, w stosownym przypadku, odpisu wyroku sądu krajowego kończącego postępowanie w sprawie.

II. Pilny tryb prejudycjalny (PPU)

32. Niniejsza część noty dostarcza praktycznych wytycznych odnoszących się do pilnego trybu prejudycjalnego mającego zastosowanie do odesłań dotyczących przestrzeni wolności, bezpieczeństwa i sprawiedliwości. Omawiany tryb został uregulowany w art. 23a Protokołu (nr 3) w sprawie Statutu Trybunału Sprawiedliwości Unii Europejskiej (Dz.U. 2008, C 115, s. 210) i w art. 104b regulaminu Trybunału. Możliwość zwracania się o zastosowanie tego trybu jest rozwiązaniem istniejącym obok możliwości zwracania się o zastosowanie trybu przyspieszonego zgodnie z art. 23a wspomnianego protokołu i art. 104a regulaminu.

Przesłanki zastosowania pilnego trybu prejudycjalnego

33. Pilny tryb prejudycjalny może zostać zastosowany wyłącznie w odniesieniu do dziedzin objętych tytułem V części trzeciej TFUE, regulującej zagadnienia dotyczące przestrzeni wolności, bezpieczeństwa i sprawiedliwości.

34. O zastosowaniu omawianego trybu decyduje Trybunał. Co do zasady, decyzja taka jest podejmowana wyłącznie na podstawie uzasadnionego wniosku sądu krajowego. W wyjątkowych okolicznościach Trybunał może z urzędu zdecydować o poddaniu odesłania rozpoznaniu w pilnym trybie prejudycjalnym, jeżeli wydaje się to konieczne.

35. Pilny tryb prejudycjalny upraszcza poszczególne etapy postępowania przed Trybunałem, ale jego zastosowanie wiąże się zarówno poważnymi ograniczeniami zarówno dla Trybunału, jak i dla stron i innych zainteresowanych podmiotów, które uczestniczą w postępowaniu, w szczególności dla państw członkowskich.

36. O zastosowanie tego trybu można więc wnosić wyłącznie w okolicznościach wskazujących jednoznacznie na konieczność wydania przez Trybunał rozstrzygnięcia w przedmiocie odesłania w jak najkrótszym terminie. Choć nie jest możliwe wyliczenie niniejszym wyczerpujący sposób takich sytuacji przede wszystkim ze względu na zróżnicowany i rozwojowy charakter przepisów Unii regulujących zagadnienia przestrzeni wolności, bezpieczeństwa i sprawiedliwości, sąd krajowy mógłby, tytułem przykładu, rozważyć złożenie wniosku o zastosowanie pilnego trybu prejudycjalnego w następujących sytuacjach: w przewidzianym w art. 267 akapit czwarty TFUE przypadku osoby pozbawionej wolności, jeżeli odpowiedź na zadane pytanie jest rozstrzygająca dla oceny sytuacji prawnej tej osoby lub – w przypadku sporu dotyczącego władzy rodzicielskiej lub opieki nad dzieckiem – jeżeli właściwość sądu, do którego sprawę wniesiono zgodnie prawem Unii zależy od odpowiedzi udzielonej na pytanie prejudycjalne.

Wniosek o zastosowanie pilnego trybu prejudycjalnego

37. W celu umożliwienia Trybunałowi podjęcia szybkiej decyzji co do tego, czy należy zastosować pilny prejudycjalny, wniosek powinien wskazywać elementy stanu faktycznego i prawnego dowodzące tej pilności, a w szczególności zagrożenie wynikające z rozpoznania odesłania w zwykłym trybie prejudycjalnym.

38. W miarę możliwości sąd krajowy powinien przedstawić w sposób zwięzły swoje stanowisko w przedmiocie odpowiedzi, jakiej należy udzielić na zadane pytanie lub pytania. Takie wskazanie ułatwia zajęcie stanowiska przez strony i inne podmioty, które uczestniczą w postępowaniu, a także decyzję Trybunału, przyczyniając się tym samym do szybkiego przebiegu postępowania.

39. Wniosek o zastosowanie pilnego trybu prejudycjalnego powinien zostać złożony w formie pozwalającej sekretariatowi Trybunału niezwłocznie stwierdzić, że akta sprawy powinny zostać skierowane do rozpoznania w trybie szczególnym. W tym celu wniosek powinien zostać złożony w dokumencie odrębnym od samego postanowienia odsyłającego albo w liście towarzyszącym wyraźnie wskazującym na ten wniosek.

40. Co się tyczy samego postanowienia odsyłającego, jego zwięzły charakter jest tym bardziej ważny w pilnych sytuacjach, że pomaga zapewnić szybkość postępowania.

Wymiana informacji między Trybunałem, sądem krajowym i stronami

41. Do celów komunikowania się z sądem krajowym i stronami postępowania przed nim, sądy krajowe, które składają wnioski o zastosowanie pilnego trybu prejudycjalnego powinny wskazać adres poczty elektronicznej, ewentualnie numer telefaksu, którego Trybunał mógłby używać oraz adresy poczty elektronicznej, ewentualnie numery telefaksu przedstawicieli stron sporu.

42. Kopia podpisanego postanowienia odsyłającego wraz z wnioskiem zastosowanie pilnego trybu prejudycjalnego może zostać przekazana Trybunałowi uprzednio za pośrednictwem poczty elektronicznej (ECJ-Registry@curia.europa.eu) lub telefaksu (+352 43 37 66). Postanowienie i wniosek mogą być rozpoznawane niezwłocznie po otrzymaniu takiej kopii. Oryginały dokumentów muszą jednakże zostać przekazane do sekretariatu Trybunału w jak najkrótszym terminie.

(2009/C 297/02)

Ostatnia publikacja Trybunału Sprawiedliwości w *Dzienniku Urzędowym Unii Europejskiej*

Dz.U. C 282 z 21.11.2009.

Wcześniejsze publikacje

Dz.U. C 267 z 7.11.2009.

Dz.U. C 256 z 24.10.2009.

Dz.U. C 244 z 10.10.2009.

Dz.U. C 233 z 26.9.2009.

Dz.U. C 220 z 12.9.2009.

Dz.U. C 205 z 29.8.2009.

Teksty te są dostępne na stronach internetowych:

EUR-Lex: <http://eur-lex.europa.eu>
